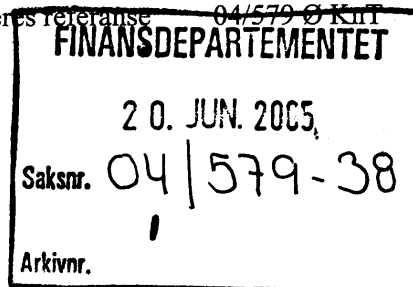




Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

postmottak@finans.dep.no

Vår dato 17.06.2005
Deres dato 16.03.2005
Vår referanse HFr/GH
Deres referanse 04/579 Ø KTT



NHOs syn på NOU 2005:5 Enkle signaler i en kompleks verden

NHO viser til brev av 16. mars 2005 der Finansdepartementet ber om NHOs syn på den offentlige utredningen. Uttalelsen er utarbeidet i samarbeid med våre tilsluttede landsforeninger, spesielt Prosessindustriens Landsforening (PIL).

I arbeidet med strategi for bærekraftig utvikling og Regjeringens handlingsplan som ble publisert i Nasjonalbudsjettet 2004 har NHO vært aktiv med både innspill og oppfølging av konkrete tiltak. Vi mener arbeidet med bærekraftig utvikling er en naturlig del av næringspolitikken. At økonomisk utvikling kan forenes med en bærekraftig utvikling har NHO kalt Sunn Vekst. Våren 2005 har vi publisert en bok om emnet som behandler spørsmål knyttet til bedriftenes arbeid med samfunnsansvar og bærekraftig utvikling.

Indikatorutvalgets startpunkt

Vi ser det som ønskelig at det utvikles indikatorer som kan overvåke utviklingen i samfunnet når det gjelder bærekraft på *lang sikt*, men innser at dette er meget krevende. Utvalgets arbeid dokumenterer at dette verken er enkelt eller at det er oppnådd særlig grad av enighet internasjonalt om hvorledes slike indikatorsett bør se ut. Det gjelder også hvilke indikatorer som bør være med i en nasjonal overvåkning. Som utvalget selv påpeker er uttrykket bærekraftig utvikling kanskje intuitivt forståelig, men har vist seg vanskelig å presisere og operasjonalisere i praksis.

Utvalgets mandat angir hvilke tematiske områder som skal dekkes av indikatorsettet. Allerede i utgangspunktet legges det derfor opp til at miljøpilaren skal dekkes av flere tematiske områder, mens mandatet ikke gir noen føring på hvilke tematiske områder som skal dekke den sosiale og den økonomiske pilar i bærekraftig utvikling. Konsekvensen er at utvalget ender opp med et forslag med hele 16 indikatorer hvorav ca halvparten er miljøindikatorer. Det fremkommer ikke hvordan disse skal samspille med de mange miljøindikatorer som allerede er i bruk, blant annet i stortingsmeldingene om Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand. Her finnes et bredt sett av indikatorer, knyttet opp til de hvert av de ulike resultatområdene i miljøpolitikken.

Hvert resultatområde har et langsiktig strategisk mål og et sett mer kortsiktige resultatmål. En må forutsette at de langsiktige strategiske målene er forenlig med bærekraftig utvikling. De er gjennomgående tilsvarende ambisiøse. De nasjonale resultatmålene knyttes ofte til internasjonale forpliktelser. Vi er enige med utvalget at disse gjerne er basert på

kompromisser og avveininger og er mindre ambisiøse. Dette er også nødvendig i og med at de må være rimelig realistiske på kort sikt. Men de må allikevel oppfattes som skritt i bærekraftig retning, på veien mot det strategiske målet. Dersom man mener at ambisjonsnivået i realistiske resultatmål er for lavt, vil dette oftest knyttes til tempoet i endringstakten, og ikke i retningen. Vi kan ikke se at det skulle være noen konflikt mellom allerede etablerte indikatorer som er ment å måle om politikkenes resultater oppfyller strategiske mål og resultatmål, og miljømessige bærekraftsindikatorer. Vi tar det derfor som gitt at de bærekraftighetsindikatorerne som velges, ikke vil erstatte allerede etablerte indikatorer, verken på miljøområdet eller det sosiale og økonomiske området. Det vil derfor være viktig at bærekraftindikatorerne må være konsistente med eksisterende mål og tilhørende indikatorer.

Utfordringen med de eksisterende indikatorerne er primært at de er svært mange og sammenhengen mellom dem er ikke åpenbar. Vi får ikke noe samlet uttrykk. Etter vår oppfatning burde det ikke vært utvalgets mandat å foreslå ytterligere indikatorer av samme karakter som de som allerede finnes, men å peke ut et meget lite antall indikatorer som på et overordnet nivå evner å uttrykke om samfunnet utvikler seg i bærekraftig retning. De må være konsistente med allerede vedtatte mål og indikatorer, for å unngå målkonflikter.

Utvalget stiller opp 8 kriterier for gode indikatorer. Deretter konstaterer utvalget at mandatet og kriteriene samlet sett utgjør et overbestemt system som ikke kan oppfylles. Utvalget gir derfor opp å peke ut objektive kriterier som kan peke ut indikatorer. Det foreslåtte sett av indikatorer er heller ikke systematisk vurdert opp mot kriteriene, noe som er en svakhet.

Etter vår oppfatning burde utvalget ha begrenset antall kriterier til de viktigste. Slik vi ser det er de viktigste kriteriene

- Internasjonal sammenlignbarhet
- Prioriterte problemstillinger med vekt på irreversibilitet
- Godt og relevant datagrunnlag
- Kobling mellom miljømessige, sosiale og økonomiske indikatorer

Målet må være et internasjonalt harmonisert og sammenlignbart system av et lite antall kjerneindikatorer, som ikke må ha som mål å fremstille en totalitet, men være typiske for en trendvurdering. At datagrunnlaget skal være godt og relevant må være en selvfølge.

Vi ser gjennom utredningens Vedlegg 1 at de ulike internasjonale samarbeidsorganisasjoner og de utvalgte landenes bærekraftsindikatorer spriker kraftig i så vel innretning, tematisk områdeoppbygging og i antall. Det viser at valg av bærekraftsindikatorer fortsatt er et område i utvikling. Vi mener derfor at de nasjonale indikatorerne som nå skal velges må betraktes som foreløpige og at det særlig må arbeides med sikte på en konvergens på internasjonalt nivå. Indikatorer utviklet i EU bør etter vårt syn tillegges stor vekt, siden de prioriteringer som der uttrykkes vil bestemme mange av de norske rammebetingelsene innen for eksempel miljølovgivning, energi og utvikling av virkemidler for grenseoverskridende miljøbelastninger i vår del verden.

Vi har merket oss at utvalget ønsker å legge et *formuesperspektiv* i arbeidet med å utvikle et indikatorsett. Forslaget viser imidlertid at det er svært vanskelig å legge et slikt perspektiv inn i de konkrete indikatorerne. Miljøindikatorerne fremstår som en blanding av årsaksindikatorer og virkningsindikatorer. Vi antar at virkningsindikatorer er mer forenlig

med et formuesperspektiv enn årsaksindikatorer. Dette bør være førende for et fremtidig utviklingsarbeid.

Forslag til to miljøindikatorer for bærekraftig utvikling

På det nåværende tidspunkt foreslår vi at Finansdepartementet begrenser de miljømessige indikatorer til klima og biologisk mangfold. Under Verdenskonferansen for miljø og utvikling i Rio vedtok blant annet *Agenda 21*, og to miljøkonvensjoner – Klimakonvensjonen og konvensjonen om biologisk mangfold. Vi forslår derfor at det utvikles én klimaindikator som tar hensyn til den internasjonale arbeidsdeling, og én indikator for biologisk mangfold, uttrykt gjennom arealbruk.

Kommentarer til utvalgets indikatorsett.

Selv om vi prinsipielt foreslår å begrense antall miljøindikatorer til de to nevnte, vil vi også forholde oss til utvalgets mandat og utvalgets fortolkning av dette, med det tilhørende sett av indikatorer. Vi velger derfor også å kommentere noen av indikatorene i utvalgets forslag som vi mener kunne fått en bedre utforming dersom de skal inngå i et bredt sett av indikatorer.

Temaområde 1: Klima, ozon og langtransporterte luftforurensninger

Utslipp av klimagasser

NHO ser det som naturlig at utslipp av klimagasser utgjør en av indikatorene. Vi er imidlertid uenig i målemetoden som utvalget har valgt. Utvalget har her valgt å måle avstanden mellom nasjonale utslipp og våre internasjonale forpliktelser fastlagt i Kyoto-protokollen.

Det utvalget ikke har drøftet, er at det folkerettslig er helt legalt at disse forpliktelsene møtes ved klimasamarbeid med andre land gjennom kjøp av kvoter i internasjonal kvotehandel, gjennom utslippskreditter opparbeidet fra den grønne utviklingsmekanisme (CDM-kreditter) eller fra prosjekter fra felles gjennomføring (JI-kreditter). Både for Norge og andre land var denne muligheten for klimatiltak på tvers av land en viktig forutsetning for å påta seg de folkerettslige forpliktelsene i Kyoto-protokollen. De påvirket dermed også nivået av forpliktelser i avtalen. Også adgangen til å kjøpe kvoter fra andre land er en mulighet i Kyoto-protokollen. Utvikling av kvotesystem i EU som Norge ønsker å samarbeide med, er et konkret uttrykk for dette. Indikatorsystemet må derfor etter NHOs syn godskrive også slike kreditter som del av oppfyllelsen av Kyoto-forpliktelsene i praksis.

Slike kreditter registreres årlig i forbindelse med oppfyllelse av kvoteplikt for norske bedrifter allerede fra 2006. Etter hvert som kvoteplikten utvides til å omfatte flere bedrifter vil også sikkerheten for at Norge oppfyller sine Kyoto-forpliktelser øke. Det vil avspeiles i de kvoter av ulike slag som vil bli innlevert for å oppfylle bedriftenes klimaforpliktelser i kvotesystemet. Det kan også vurderes om innkjøp av kvoter fra den norske stat bør registreres som del av oppfyllelse av Kyoto-avtalen. Selv om slike kreditter fra den norske stat formelt ikke må innleveres før etter 2012 for å oppfylle forpliktelsene, så vil slike kvotekjøp også løpende registreres i de nasjonale registre. Myndighetene må dessuten forutsettes å stå for innkjøp fra sektorer som ikke er med i kvotesystemet om forpliktelsene skal oppfylles. Slik sett vil indikatoren med en slik utforming måle den reelle avstand til oppfyllelsen av Kyoto-avtalen.

NHO vil også vise til at Norge har rapportert til UNFCCC i 2005 at vi gjennom aktiv klimapolitikk har redusert våre utslipp med om lag 10 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i året i forhold til en situasjon uten slik politikk, i perioden fra 1990 til 2005. Fremover vil mulighetene for reduksjoner i nasjonale klimagassutslipp være mindre, og er antydnet til om lag 1 million tonn årlig gjennom ytterligere vedtatte virkemidler.

Spørsmålet om oppfyllelse av Kyoto-avtalen er også kommentert i St.meld. nr. 8 (2004-2005) Perspektivmeldingen 2004 – utfordringer og valgmuligheter for norsk økonomi, hvor det heter på side 97: *”Kyoto-protokollen forplikter Norge til å redusere utslippene av klimagasser, slik at Norges samlede utslipp av slike gasser som et gjennomsnitt for perioden 2008-2012 ikke skal overskride 52,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter etter fratrukk av norske utslippsreduksjoner i andre land.”*

Det vil derfor etter NHOs syn være urimelig om en indikator for klimagassutslipp målt i forhold til våre internasjonale forpliktelser ikke registrerte *alle* reduksjoner av utslipp som vi tar ansvar for, inklusive kreditter fra andre land. Klimagassutslipp har jo samme effekt for det globale miljø uansett hvor de skjer. En slik indikator vil også være internasjonalt sammenlignbar.

Langtransportert luftforurensninger

Når det gjelder de langtransporterte luftforurensninger er vi i tvil om det riktig å benytte som indikator andel av Norges areal der tålegrensen for forsuring er overskredet.

Den viktigste grunnen til vår skepsis er at indikatoren påvirkes lite av norske utslipp og norsk virkemiddelbruk. Det er viktig for den politiske relevansen av indikatoren i Norge. Å måle avstanden for å kunne oppfylle Norges forpliktelser i Gøteborg-protokollen kan være et bedre alternativ, ikke minst fordi byrdene i denne avtalen er fordelt i forhold til den effekt de ulike lands utslipp har på tålegrenser i mottagerland som Norge. En slik indikator vil være internasjonalt sammenlignbar.

Temaområde 3: Naturressurser

Samlet energibruk pr. enhet BNP

NHO er enig i at energibruk er en relevant indikator, men ved å knytte indikatoren opp mot BNP vil utslag i indikatoren også skyldes for eksempel bevegelser i olje- og gasspriser. Utvalget peker selv på dette som en side ved indikatoren som ikke er heldig. Internasjonale sammenligninger vil også ha den svakhet at Norges tall påvirkes av vår nærings sammensetning. De energiintensive næringer i Norge er svært energieffektive målt mot samme industri i andre land. Hvis slik industri flytter ut fra Norge så vil det måles som en positiv effekt på den valgte indikatoren, selv om det globalt sett ikke vil være positivt hvis energieffektiviteten er dårligere og klimagassutslippene høyere i de land som overtar denne produksjonen.

NHO vil derfor foreslå energibruk i bygninger målt mot totalt areal som en mer relevant indikator. Her er det to fysiske størrelser som måles mot hverandre. Bygningsmassen endres også gradvis over tid, slik at det er langsiktige prioriteringer som må påvirkes i mer bærekraftig regning. Å få bedre energieffektivitet i bygninger både i privat og offentlig eie

inklusive boliger, er også høyt prioritert politisk, både i Norge og i for eksempel EU. En slik indikator vil derfor bli internasjonal sammenlignbar.

Anbefalt kvote, vedtatt kvote og registrert fangst av norsk-arktisk torsk

NHO viser til den store betydning forvaltningen av fiskeressurser har for viktige deler av norsk næringsliv. Vi støtter at forvaltningen av norsk-arktisk torsk gjennom anbefalt kvote, vedtatt kvote og registrert fangst blir en av indikatorene. Det er videre en viktig del av denne vurderingen at det nå er en 3 års horisont for kvotenivået med tilhørende handlingsregler for endringer, da det skaper større forutsigbarhet for næringen og forvaltningen.

Temaområde 4: Helse- og miljøfarlige kjemikalier

Den foreslåtte indikator (egentlig foreslår utvalget 6 indikatorer) for Helse- og miljøfarlige kjemikalier oppfyller knapt noen av de kriteriene utvalget har satt opp for en god indikator. I vedlegg har vi foretatt en detaljert vurdering av utvalgets forslag opp mot kriteriene.

Utvalget er inne på at den kommende REACH-forordningen vil kunne gi grunnlag for mer egnede indikatorer enn de utvalget foreslår. Vi er helt enig i det, både med hensyn til relevans (andel stoffer med god dokumentasjon) og internasjonal sammenlignbarhet. Men forordningen er først ventet vedtatt i 2006/2007. Da bør det vurderes å gå over til en indikator basert på tilgjengelig dokumentasjon og kunnskap i samsvar med REACH-forordningens mål.

Inntil da, vil det være naturlig å se nærmere på de indikatorer som allerede er i bruk på resultatområde Helse- og miljøfarlige kjemikalier. Regjeringen benytter i dag en indikator for resultatmål 1. Den vektet utslippene av de prioriterte stoffene som inngår i resultatmålet. Den har også sine svakheter, men vi vil primært foreslå at denne opprettholdes inntil man har grunnlag for en indikator som bedre tilfredsstiller kriteriene for en god indikator.

Dersom Finansdepartementet følger utvalgets forslag om å bruke en indikator med basis i Produktregisteret, vil vi foreslå at man enten velger ut noen få *indikatorstoffer* som gir særlig grunn til bekymring mht irreversible skader. Indikatoren vil da ikke være så sårbar mht til endring av fareklassifisering. Samtidig vil den gi uttrykk for næringslives evne til substituere, dvs finne alternativer. Utvalget av et sett indikatorstoffer (for eksempel 10 stoffer) kan endres over tid i det noen fases helt ut og kan erstattes av nye. Indikatorstoffene vil dermed gi uttrykk for næringslivets/samfunnets evne til å omstille seg til stoffer med lavere risiko.

Forutsetningen for eventuelt å følge utvalgets forslag om å velge ut visse fareklasser, må være at man begrenser seg til de fareklasser som særlig er relevante i forhold til irreversibel skader. Dette foreslås både i erkjennelse av at datagrunnlaget er svakt og for å unngå flere ikke-sammenlignbare indikatorer på samme område. Da peker kreftfremkallende, arvestoffskadelig og reproduksjonsskadelig stoffer seg ut som det naturlige valget. Vi er enige i at sannsynlighet for eksponering som kan utløse skader er større ved bruk i husholdninger enn yrkesmessig. Men det vil kreves en kritisk gjennomgang av det grunnlag SSB benytter for identifisere hvilke produkter og volumer som brukes i hhv husholdning og yrkesmessig. Dette er nødvendig for å få mer pålitelige data enn det som hittil har vært tilgjengelig.

Temaområde 6: Sosiale indikatorer med direkte relevans for bærekraft

Uførepensjonister og langtidsledige

For NHO er det viktig at arbeidsstyrken er så stor og aktiv som mulig. Arbeidet for å hindre utstøting og inkludere flere i aktivt arbeid er en prioritert oppgave, bl.a. gjennom Intensjonsavtalen for et inkluderende arbeidsliv (IA).

Antall uførepensjonister og langtidsledige som andel av arbeidsstyrken mellom 18 og 66 år, kan muligens være en indikator for hvor mange som har vært borte fra arbeidslivet i lengre tid. Det er imidlertid uklart om de som innvilges midlertidig uføretrygd skal inngå i indikatoren eller ikke. Det kan også være en svakhet ved indikatoren at den favner en så bred aldersgruppe. Endret alderssammensetning kan da være en årsak til bevegelser i indikatoren, uten at det vil fanges opp, slik indikatoren er definert. Indikatoren vil være godt egnet til internasjonal sammenligning.

NHO håper disse kommentarene kan være til nytte i det videre arbeid.

Med vennlig hilsen
Næringslivets Hovedorganisasjon


Siri Bjerke
direktør

Vedlegg: Detaljerte vurderinger og kommentarer til Temaområde 4: Helse- og miljøfarlige kjemikalier

VEDLEGG**Detaljerte vurderinger og kommentarer til Temaområde 4: helse og miljøfarlige kjemikalier**

Den foreslåtte indikator for Helse- og miljøfarlige kjemikalier oppfyller knapt noen av kriteriene for en god indikator.

Formidling og fortolkning

Den er ikke egnet til å bedømme om verdien er høy eller lav eller om utviklingen går i riktig retning. I tabell 7.6 i St.meld. nr. 21 (2004-2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand ser man at antall stoffer med produkter med helse- og miljøfarlige kjemikalier i petroleumssektoren i 1999 er ca 600. I tilsvarende tabell (fig. 8.5) i St.meld. 25 (2001-2002) er antall produkter med helse- og miljøfarlige kjemikalier i petroleumssektoren for 1999 omgitt til ca 100. Datagrunnlaget er fra Produktregisteret. Det er mange grunner til at tallet for 1999 endres over tid

- Produktregisteret er ikke noe stoffregister og er lite egnet som kilde for stoffrelaterede data
- Etter hvert som man får mer kunnskap om kjemikaliers egenskaper vil antall og volum av kjemiske stoffer som blir fareklassifisert – dermed registrert i Produktregisteret - øke. Man kan da forsøke å korrigere de historiske tallene, slik det er gjort i det nevnte tilfellet. Men det er sterke begrensninger i muligheten for dette dersom stoffene ikke allerede er registrert som følge av andre identifiserte fareegenskaper. Dette gir liten tillit til indikatoren.

Utvalget nevner EUs foreslåtte kjemikalier regelverk – REACH – som har som mål å få frem dokumentasjon på helse- og miljøeffekter og risikovurderinger av 30 000 kjemiske stoffer. Begrunnelsen for dette regelverket tilsier at vi må forvente at antall helse-/miljøfareklassifiserte stoffer og tilhørende volumer som er registrert i Produktregisteret, vil øke betydelig de neste 10-15 årene. Den foreslåtte indikator vil dermed gi inntrykk av en sterkt negativ utviklingstrend. Det motsatte vil være realiteten: økt kunnskap om kjemikalierne er en forutsetning for risikohåndtering og kunnskapsbasert regulering.

Indikatorens evne til å formidle nivå og trend blir ytterligere forstyrret av at utvalget foreslår hele 6 indikatorer på området. Disse viser sterkt varierende nivå (antall tonn per år) og vil kunne oppvise helt ulike utviklingstrender. Dermed vil indikatoren verken si noe om nivået er høyt eller lavt eller om utvikling går i riktig eller gal retning. Utvalget advarer mot bruk av indekser som vektet de ulike fareklassene etter alvorlighet. Løsningen må derfor heller være å velge én indikator.

Utvalget viser selv hvor vanskelig det kan være å tolke indikatorene når det på side 34 vises til at indikatoren "Helseskadelige produkter" øker med 9 % i treårsperioden fra 1999, samtidig som det opplyses at denne faregruppen inneholder løsemiddelskadelige produkter (YL-merkede). YL-merking er ingen faremerking, men derimot et merkesystem som skal gi brukere av maling, lakk og lim og andre produkter som påføres en flate for så å fordampe, grunnlag for å vurdere det luftbehovet som er nødvendig for at konsentrasjonen av løsemidler i rommet ikke skal overstige administrativ norm. Hvis luftbehovet dekkes vil bruk ikke innebære risiko. Også maling, lakk og lim som ikke inneholder løsemidler er YL-merket! Maling, lakk og lim er den største produktgruppen i Produktregisteret og trenden går

i retning av vannfortynnbare – ikke løsemiddelholdige produkter. Indikatoren vil derfor kunne angi negativ trend selv om løsemiddelholdige produkter erstattes av løsemiddelfrie.

Prioriterte problemstillinger

Området helse- og miljøfarlige kjemikalier er utpekt som et relevant problemområde av Regjeringen. I St. meld. Nr. 21 (2004-2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, beskriver Regjeringen følgende hovedutfordringer på resultatområdet Helse- og miljøfarlige kjemikalier:

- spredning av miljøgifter gjennom forbrukerprodukter og
- manglende dokumentasjon av helse- og miljøeffekter for det store antall kjemiske stoffer på markedet.

Dette bør legges til grunn ved utforming av en bærekraftsindikator. Den forslåtte indikator svikter i forhold til disse problemstillingene. Vi er derfor uenig utvalgets vurdering av at indikatoren er relevant for temaet. For å være relevant for temaet burde man ha en indikator for risiko for irreversible helse- og miljøskader fra miljøgifter i forbrukerprodukter, kombinert med en indikator for andel av kjemiske stoffer på markedet der grunnleggende dokumentasjon for helse- og miljøeffekter er tilgjengelig.

Politiske mål

Generasjonsmålet som er forankret i Nordsjødeklarasjonen og OSPAR, viser til at utslipp og bruk av kjemikalier som utgjør en alvorlig trussel mot helse og miljø skal reduseres kontinuerlig i den hensikt å stanse utslippene innen en generasjon.

I forhold til dette målet er de utvalgte fareklasser i indikatorsettet for kjemikalier for bredt og burde vært begrenset til irreversible effekter, slik også utvalget vurderer kriterier for en god indikator.

Internasjonal sammenlignbarhet

Indikatoren tilfredsstillter heller ikke kriteriet for internasjonal sammenlignbarhet, slik utvalget selv peker på.

Godt og relevant datagrunnlag.

Som påpekt over er Produktregisteret lite pålitelig som kilde for historiske serier av stoffspesifikke data. Registeret er også lite egnet til å skille husholdningsbruk fra yrkesmessig bruk. Utvalget viser til at forbruket av kreftfremkallende, arvestoff- og reproduksjonsskadelige stoffer gikk ned med over 60 % fra 1999 til 2001 og begrunner dette med avgift på perklor. Perklor brukes yrkesmessig og ikke i husholdningsprodukter! En gjennomgang av de lister Statistisk Sentralbyrå bruker for å fordele produkter i Produktregisteret på husholdninger og yrkesmessig bruk, avdekker svakheter. Datagrunnlaget for de valgte indikatorene er derfor verken godt eller relevant.

Heller ikke de øvrige kriteriene (Lavere forvaltningsnivå og sektoroppdeling, Tidlig varsel, følsomhet/sensitivitet eller Analyser og scenarier) er ivarettatt i de 6 indikatorene for Helse- og miljøfarlige kjemikalier.

Vårt forslag til indikator for Helse og miljøfarlige kjemikalier

Utvalget er inne på at den kommende REACH-forordningen vil kunne gi grunnlag for mer egnede indikatorer enn de utvalget foreslår. Vi er helt enig i det, både med hensyn til

relevans (andel stoffer med god dokumentasjon) og internasjonal sammenlignbarhet. Men forordningen er først ventet vedtatt i 2006/2007. Da bør det vurderes å gå over til en indikator basert på tilgjengelig dokumentasjon og kunnskap i samsvar med REACH-forordningens mål.

Inntil da, vil det være naturlig å se nærmere på de indikatorer som allerede er i bruk på resultatområde Helse- og miljøfarlige kjemikalier. Regjeringen benytter allerede i dag en indikator for resultatmål 1. Den vektet utslippene av de prioriterte stoffene som inngår i resultatmålet. Den har også sine svakheter, men vi vil primært foreslå at denne opprettholdes inntil man har grunnlag for en indikator som bedre tilfredsstillende kriteriene for en god indikator.

Dersom Finansdepartementet følger utvalgets forslag om å bruke en indikator med basis i Produktregisteret, vil vi foreslå at man enten velger ut noen få *indikatorstoffer* som gir særlig grunn til bekymring mht irreversible skader. Indikatoren vil da ikke være så sårbar mht til endring av fareklassifisering. Samtidig vil den gi uttrykk for næringslivets evne til substituere, dvs finne alternativer. Utvalget av et sett indikatorstoffer (for eksempel 10 stoffer) kan endres over tid i det noen fases helt ut og kan erstattes av nye. Indikatorstoffene vil dermed gi uttrykk for næringslivets/samfunnets evne til å omstille seg til stoffer med lavere risiko.

Forutsetningen for eventuelt å følge utvalgets forslag om å velge ut visse fareklasser, må være at man begrenser seg til de fareklasser som særlig er relevante i forhold til irreversibel skader. Vi foreslår dette både i erkjennelse av at datagrunnlaget er svakt og for å unngå flere ikke-sammenlignbare indikatorer på samme område. Da peker kreftfremkallende, arvestoffskadelig og reproduksjonsskadelig stoffer seg ut som det naturlige valget. Vi er enige i at sannsynlighet for eksponering som kan utløse skader er større ved bruk i husholdninger enn yrkesmessig. Men det vil kreves en kritisk gjennomgang av det grunnlag SSB benytter for identifisere hvilke produkter og volumer som brukes i hhv husholdning og yrkesmessig. Dette er nødvendig for å få mer pålitelige data enn det som hittil har vært tilgjengelig.